

Hänvisning
RP 94/2022 rdRiksdagens grundlagsutskott
PeV@eduskunta.fiKontaktperson
Jurist Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Begäran om yttrande gällande RP 94/2022 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen**Begäran om utlåtande**

Riksdagens grundlagsutskott har den 15 juni 2022 inbegärt Ålands landskapsregerings yttrande gällande Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen. Grundlagsutskottet önskar få ett utlåtande senast den 20 juni 2022 kl. 12.00.

Lagförslagets bristfälliga beredning

Ålands landskapsregering har inte, i enlighet med 33 § självstyrelagen för Åland, tidigare fått ge ett utlåtande gällande propositionen och lagförslaget. I och med att de föreslagna ändringarna av gränsbevakningslagen påverkar gränstrafiken och då Åland både logistiskt och ekonomiskt är beroende av fungerande transporter är frågan av väsentlig betydelse för det åländska samhället. Bara besöksnäringen inklusive sjöfart står för cirka 20 % av Ålands BNP. Enligt 38 § självstyrelselagen ska skriftväxlingsspråket mellan landskapsmyndigheterna och statens myndigheter även vara svenska. Alla handlingar inklusive lagförslag och propositioner ska i sin helhet finnas på svenska. Trots detta fick landskapsregeringen sent av inrikesministeriet enbart ta del av de föreslagna lagparagraferna utan någon motiveringstext och ett kort stycke rörande konsekvenser för landskapet Åland. I och med att alla finskspråkiga remissinstanser tidigare har fått tillgång till utkastet till proposition i sin helhet och därtill haft en remisstid på cirka två veckor för att upprätta ett utlåtande är behandlingen av Ålands landskapsregering och Åland fullständigt oacceptabel samt uppfyller inte kraven på god lagberedning. Förfarandet strider sammanfattningsvis mot 6 § och 17 § i Finlands grundlag då svenskspråkiga inte kunnat framföra sin åsikt under lagberedningen samt 33 § och 38 § självstyrelselagen för Åland vad gäller kravet på att inhämta ett utlåtande och ge handlingar på svenska till Ålands landskapsregering. Trots den bristfälliga lagberedningen och den korta tiden att ge synpunkter inskickade landskapsregeringen följande inofficiella förslag till ändringar i texten rörande konsekvenser för landskapet Åland till inrikesministeriet per e-post 3.6.2022:

"Konsekvenser för landskapet Åland

Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland regleras i självstyrelselagen (1144/1991), gränsbevakningslagen (578/2005), sjöräddningslagen (1145/2011) samt i republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (309/2017, nedan överenskommelseförordningen). Till Gränsbevakningsväsendet hör på Åland gränsövervakningsuppgifter och sjöräddningsuppdrag samt, vid sidan av Tullen, landskapets tulluppgifter. Dessutom utför Gränsbevakningsväsendet handräckningsuppdrag på begäran av Ålands polis.

Med stöd av 27 § 34 punkten i självstyrelselagen hör gränsbevakningen och övrig reglering som gäller Gränsbevakningsväsendet till rikets behörighet. De förslag i denna proposition som gäller begränsning av gränsövergångstrafiken (samt skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster TAS BORT) ska således tillämpas också i landskapet Åland. Innan begränsning av gränsövergångstrafiken till Åland sker ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas i enlighet med 33 § självstyrelselagen då detta är en fråga som har särskild betydelse för landskapet. Det finns ingen gränzon i landskapet Åland, varvid propositionens förslag om uppförande av hinder i praktiken inte blir tillämpliga i landskapet.

Enligt 27 § 26 punkten i självstyrelselagen hör utlänningslagstiftning till rikets behörighet, varvid de föreslagna bestämmelserna om koncentrerad ansökan om internationellt skydd blir tillämpliga också i landskapet Åland. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen hör allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten till landskapets behörighet. Enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen hör även näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten till landskapets behörighet. Således blir inte de föreslagna bestämmelserna i 39 a § lagförslaget om skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster tillämpliga i landskapet Åland. Vad gäller statens behov av mark och byggnader regleras detta även i 61 § självstyrelselagen och enligt 18 § 8 punkten i självstyrelselagen hör inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för allmänt behov mot full ersättning till landskapets lagstiftningsbehörighet."

Motsvarande ändringar och texter måste även föras in i motiveringstexten för respektive paragraf i propositionen.

Ålands landskapsregering förväntar sig att dessa ändringar görs för att undvika en eventuell behörighetstvist eller andra åtgärder i ärendet."

Landskapsregeringens utlåtande

Inledningsvis konstaterar landskapsregeringen att de inofficiella synpunkter och förslag som tidigare inlämnades till inrikesministeriet varken återgetts eller beaktats på ett

korrekt sätt i propositionen och i motiveringstexten. Landskapsregeringen vidhåller att regleringen i 39 a § lagförslaget rörande "Temporär skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster" faller inom åländsk lagstiftningsbehörighet och att bestämmelsen därmed inte är tillämplig på Åland då lagstiftningsbehörigheten är exklusiv. Bestämmelsen rör mycket mer än själva gränsövergångsställena och inskränker på de behörigheter Ålands polismyndighet redan har på hela Åland enligt landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen. Redan genom befintligt system kan Ålands polismyndighet hantera motsvarande situationer eller ge handräckning till Gränsbevakningsväsendet. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen hör allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten till landskapets behörighet. Enligt 18 § 22 punkten självstyrelselagen hör även näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten i självstyrelselagen till landskapets behörighet. Trots landskapsregeringens tydliga synpunkter och förslag till denna del finns inget i propositionen eller i motiveringen rörande dessa behörighetsfrågor utan det framkommer endast i motiveringstexten att 39 a § i lagförslaget ska tillämpas på Åland.

Regleringen i 39 a § lagförslaget kan ytterligare ifrågasättas utgående från det grundlagsskyddade egendomsskyddet och näringsfriheten i 15 § och 18 § Finlands grundlag (FFS 731/1999) speciellt på Åland då även behörighetsfrågan tillkommer inklusive lagstöd för vilken myndighet som har befogenhet att vidta åtgärder vid normala förhållanden.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

FÖR KÄNNEDOM

Ålands lagtings självstyrelsepolitiska nämnd, info@lagtinget.ax

Landshövding Peter Lindbäck, peter.lindback@ambetsverket.fi

Ålandsminister Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@gov.fi

Statssekreterare Mikaela Nylander, justitieministeriet, mikaela.nylander@gov.fi

Enhetschef Maria Guseff, utrikesministeriet, maria.guseff@gov.fi

Kanslichef Kirsi Pimiä, inrikesministeriet, kirsi.pimia@gov.fi

Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi